

Nota informativă
la proiectul de hotărâre a Guvernului pentru aprobarea
Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2023-2027

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de hotărâre a Guvernului pentru aprobarea Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2023-2027 a fost elaborat în baza propunerilor grupului de lucru, în componență cu reprezentanți ai Ministerului Sănătății, Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Companiei Naționale de Asigurări în Medicină, Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, Agenției Naționale Asistență Socială, Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, instituțiilor medico-sanitare publice primare și terțiare, Comisiilor de specialitate, inclusiv reprezentanților partenerilor internaționali de dezvoltare din cadrul proiectului moldo-elvețian „Reforma serviciilor de sănătate mintală în Moldova” și societății civile.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Proiectul hotărârii de Guvern este elaborat pentru executarea prevederilor pct. 10.2 din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2023-2025, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 90/2023, în temeiul prevederilor art. 2 lit. h) și art. 20, 21 și 24 ale Legii ocrotirii sănătății nr. 411/1995 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 34, art. 373), cu modificările și completările ulterioare, art.1¹ și 2 ale Legii nr. 1402/1997 privind sănătatea mintală (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 44-46, art. 310), cu modificările și completările ulterioare și Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”.

Scopul Programului este crearea unei societăți în care sănătatea mintală este valorificată, promovată și protejată, tulburările mintale sunt prevenite și persoanele afectate de aceste tulburări sunt capabile să-și exercite întreaga gamă a drepturilor omului și să aibă acces înalt la asistență medicală și socială de calitate, adecvată din punct de vedere cultural, în timp util pentru a promova recuperarea, pentru a atinge cel mai înalt nivel posibil de sănătate și să participe pe deplin în societate și la locul de muncă, fără stigmatizare și discriminare.

Programul urmărește instituirea unui sistem de servicii de sănătate mintală la toate nivelele de asistență medicală ajustat la bunele practici și standarde internaționale și care să asigure accesul universal la servicii de sănătate mintală la toate etapele vieții, pentru toată populația, indiferent de sex, vârstă, etnie, mediu de reședință, apartenență religioasă, statut socio-economic, de sănătate și orice alt criteriu, nelăsând astfel pe nimeni în urmă, în acest context fiind stabilite următoarele obiective generale și obiective specifice:

Finalitatea Programului va corespunde viziunii în care toți oamenii ating cel mai înalt standard de sănătate mintală și bunăstare, aliniate la Planul global de acțiune al OMS pentru sănătatea mintală 2013-2030. Realizarea integrală a prezentului Program va contribui până la finele anului 2027 la atingerea următoarelor rezultate: (i) acordarea serviciilor de sănătate mintală, conform necesităților la toate etapele vieții; (ii) fortificarea factorilor de protecție pentru o sănătate mintală mai bună a populației, fortificarea rezilienței comunitare pentru a depăși crizele și urgențele comunitare și societale; (iii) organizarea rețelei funcționale de servicii de sănătate mintală, care satisface necesitățile persoanelor cu probleme de sănătate mintală din unitatea teritorial-administrativă, conform necesităților evaluate; (iv) asigurarea cu servicii de sănătate mintală a tuturor grupurilor de populație; (v) dezvoltarea parteneriatelor intersectoriale pentru oferirea serviciilor calitative și continue populației la fiecare etapă a vieții, în corespundere cu necesitățile pacienților și în apropierea locului de trai.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul nu conține norme de armonizare a legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2023-2027 este elaborat în conformitate cu Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice (aprobat prin

Hotărârea Guvernului nr. 386/2020). Programul național este o necesitate dictată de realitățile și problemele stringente ce necesită a fi soluționate, iar Ministerul Sănătății a asigurat un proces multiparticipativ de elaborare a acestuia.

În procesul de analiză a provocărilor și obstacolelor principale din sistemul de sănătate mintală, au fost identificate problemele-cheie, care au stat ulterior la baza întregului proces de planificare strategică și identificare a acțiunilor necesare pentru atingerea obiectivelor stabilite în Program. În baza problemelor-cheie au fost stabilite obiectivele specifice ale Programului. În cadrul fiecărui obiectiv specific sunt mai multe rezultate, care sunt necesare de atins pentru a se realiza obiectivul dat. Știind ce rezultate urmează a fi atinse, au fost planificate acțiunile specifice în cadrul Planului de acțiuni pe 5 ani de implementare a Programului. Acțiunile sunt corelate cu recomandările de la nivel internațional și pentru fiecare acțiune este stabilită perioada de realizare, instituția responsabilă și indicatorul de monitorizare a produsului ce urmează a fi obținut.

Capitolul I „Introducerea” conține prevederile documentelor de politici publice, angajamentele internaționale și cadrul normativ existent relevant domeniului de sănătate mintală; perioada propusă pentru implementare; părțile implicate în elaborarea programului; necesitatea și importanța elaborării următorului program național.

Capitolul II „Analiza situației” punctează principalele puncte forte și reușite de până acum în acest domeniu și analizează ceva mai detaliat problemele din domeniul sănătății mintale și a cauzelor acestora, inclusiv se descrie consecințele și impactul acestora asupra principalelor grupuri vulnerabile afectate, cu folosirea dovezilor cantitative și calitative, inclusiv a aspectelor de inechitate. Problemele analizate țin de toate cele 4 dimensiuni recomandate de Organizația Mondială a Sănătății în analiza unui sistem de sănătate: reglementarea și gestionarea sectorului; prestarea serviciilor individuale; generarea și asigurarea cu resurse și finanțarea durabilă a acestora.

În Capitolele III și IV sunt stabilite „Obiectivele generale și specifice”, astfel ca să fie clare rezultatele măsurabile preconizate în acest domeniu cu o viziune clară și realizabilă a situației dorite la sfârșitul celor 5 ani de implementare.

Capitolul V. „Impactul” descrie efectele pe termen mediu rezultate din implementarea programului național, pentru măsurarea cărora au fost stabilite indicatori de rezultat și de impact. Indicatorii au ținte concrete măsurabile pentru a fi atinse către anul 2027.

Estimarea generală a costurilor pentru implementarea Programului a fost efectuată în baza priorităților și a activităților identificate și formulate în Planul de acțiuni și au fost descrise în capitolul VI. „Costuri”. Capitolul VII. „Riscuri de implementare” descrie riscurile care au fost anticipate și a listei de măsuri ce vor duce la diminuarea sau înlăturarea acestora.

În capitolul VIII. „Instituții responsabile” sunt indicate autoritățile/instituțiile publice responsabile și care contribuie la implementarea programului, precum și a altor părți implicate în implementarea planului de acțiuni.

La final, în capitolul IX. „Proceduri de raportare” se descrie procesul și metodele de monitorizare și evaluare, indicarea autorităților publice responsabile de raportare și a periodicității de monitorizare, evaluare și raportare.

Planul de acțiuni pentru implementarea Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2023–2027 (din Anexa nr. 2 al proiectului hotărârii Guvernului) transpune detaliat în acțiuni concrete toate obiectivele stabilite de programul național, descrise detaliat în partea narativă a programului.

Acțiunile propuse reflectă lecțiile învățate din practicile anterioare și analiza situației efectuată la capitolul II. Acțiunile din plan conțin toate măsurile concrete ce urmează a fi realizate pe termen scurt și mediu pentru atingerea obiectivelor specifice. Fiecare acțiune este măsurată printr-un indicator, cu valorile de referință și țintele planificate, care au fost formulate într-un limbaj neutru, cu specificarea unității de analiză și a schimbării pe care intenționează să o măsoare. Costurile de implementare sunt specificate în mii lei fiind indicată sursa de finanțare. Pentru fiecare acțiune este stabilită de asemenea termenul-limită de realizare și autoritatea/instituția publică responsabilă de realizarea acesteia.

5. Fundamentarea economico-financiară

Finanțarea programului se va efectua din contul și în limitele mijloacelor financiare stabilite în fondurile

asigurării obligatorii de asistență medicală, precum și a mijloacelor provenite din donații, granturi și alte surse, conform legislației.

Finanțarea este orientată spre realizarea acțiunilor incluse în Planul pentru implementarea Programului național conform obiectivelor generale și specifice stabilite. De menționat că nu a fost posibil de delimitat mijloacele de finanțare pentru fiecare acțiune stabilită în Plan, acestea fiind în mare parte stabilite în limitele mijloacelor financiare alocate.

Concentrarea resurselor financiare din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală, care a fost posibil de estimat, sunt orientate spre realizarea acțiunilor ce țin de consolidarea serviciilor care asigură accesul universal la servicii de sănătate mintală; asigurarea accesului pacienților la un spectru integral de medicamente prevăzute în PCN destinate bolilor psihice prin intermediul sistemului de compensare; tratamentul de substituție cu metadonă etc. Finanțarea acțiunilor în cauză, au menire de a reduce povara financiară asupra pacienților cu maladii mintale, de a asigura prevenirea, depistarea precoce, tratamentul complex și reabilitarea psihosocială conform unui concept integrat, inclusiv asigurarea cu medicamente compensate integral în mod adecvat și neîntrerupt pentru a facilita reducerea complicațiilor și îmbunătățirea rezultatelor terapeutice.

Cheltuielile estimate din Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală se estimează, pentru anii 2024-2027 la nivelul alocațiilor pentru anul 2023, deoarece cheltuielile fondurilor AOAM se realizează în funcție de venituri, astfel, este dificil și imprevizibil de a planifica pentru următorii 5 ani costuri ce vizează medicamente compensate destinate tratamentului bolilor psihice, dar și pentru prestarea serviciilor.

De asemenea, în Plan sunt indicate cheltuielile din bugetul de stat, inclusiv proiectele finanțate din sursele externe, expuse pentru unele acțiuni separat, dar și pentru anumite obiective generale/specifice nefiind posibil estimarea separată a cheltuielilor din sursele disponibile separat pe acțiuni. Cheltuielile menționate sunt planificate în Cadrului bugetar pe termen mediu (CBTM) pe anii 2024-2026.

Repartizarea mijloacelor financiare estimate pe ani, inclusiv total pentru implementarea Programului sunt reflectate în următorul tabel:

	Sursa finanțare	2023	2024	2025	2026	2027	Total
		mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei
CCSM	AOAM	49502,2	49502,2	49502,2	49502,2	49502,2	247511,0
AMS	AOAM	335472,5	335472,5	335472,5	335472,5	335472,5	1 677 362,5
AMSA	AOAM	13952,4	13952,4	13952,4	13952,4	13952,4	69 762,0
Metadonă	AOAM	3321,8	3321,8	3321,8	3321,8	3321,8	16 609,0
Medicamente inclusiv:	AOAM	16585,1	17248,5	17938,4	18655,9	19402,2	89830,1
	Bugetul de stat	11752,6	11752,6	11752,6	11752,6	11752,6	58 763,0
Dezvoltarea Centrelor de Intervenție Timpurie la Copii	AOAM (prestare servicii)	16000,0	22400,0	35200,0	44800,0	44800,0	163200,0
	Parteneri internaționali (UNICEF, LUMOS) Alte surse (BTM)	13 140,0	16 000,0	9 000,0			59 200,0
				9 000,0			
				6 000,0			
Consolidarea BTM	Bugetul de stat (Spitale Psihiatrie)	6937,0					6784,3
	Bugetul de stat (Servicii reabilitare)		4500	4500			9000
Instituirea liniei	UNICEF 2023 – 2024	3000,0	3000,0				

telefonice de urgență pentru persoanele aflate în situații de criză și risc suicidal	Bugetul de Stat 2025 - 2027			3000,0	3000,0	3000,0	15 000,0
Proiectul „Suport pentru Reforma Serviciilor de sănătate mintală în Moldova”	Agencia Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	1 225,0	12 250,0				24 500,0
	Total	470 888,6	486 700,0	498 639,9	480 457,4	481 203,7	2 437 521,9
	AOAM	434 834,0	441 897,40	455 387,3	465 704,8	466 451,1	2 264 274,6
	Bugetul de stat	25626,6	16252,6	19252,6	14752,6	14752,6	90637,0
	Parteneri	17365,0	28 550,00	24 000,00			69915,0

Estimarea generală a costurilor pentru implementarea Programului a fost efectuată în baza priorităților și a activităților identificate și formulate în Planul de acțiuni. Costul estimativ al prezentului Program este de 2 437 521,9 mii lei (conform Planului de acțiuni anexat). Bugetul estimat este ajustat pe perioada implementării Programului, reieșind din volumele de alocații aprobate în componentele bugetului public național. Resursele financiare provenite din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală, indicate în costurile estimative ale Programului, reprezintă resurse proprii ale instituției medicale, obținute în temeiul legislației în vigoare conform contractelor încheiate cu Compania Națională de Asigurări în Medicină, în limitele mijloacelor financiare disponibile.

De asemenea, cheltuielile pentru implementarea Programului includ mijloace financiare ale altor autorități și parteneri de dezvoltare, societății civile, autorităților publice locale în limitele mijloacelor financiare alocate.

Durabilitatea acestor servicii este asigurată prin acoperirea majoritar a cheltuielilor de prestare a serviciilor de sănătate mintală de către Compania Națională de Asigurări în Medicină, din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală, cu alocarea mijloacelor financiare în mărime de circa 2 264 274,6 mii lei.

Remarcăm, că cheltuielile pentru asistența medicală urgentă prespitalicească, asistența medicală primară și comunitară, inclusiv medicamentele compensate sunt acoperite din FAOAM. De asemenea, psihozele și alte tulburări mentale și de comportament; alcoolismul și narcomania, fac parte din Lista maladiilor social-condiționate cu impact major asupra sănătății publice și, respectiv, toate persoanele, inclusiv cele ce nu au statut de persoană asigurată, beneficiază de asistență medicală specializată de ambulator și spitalicească în scop de diagnostic și tratament, din contul FAOAM.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2023-2027 a fost elaborat în temeiul prevederilor art. 2 lit. h) și art. 20, 21 și 24 ale Legii ocrotirii sănătății nr. 411-XIII din 28 martie 1995 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 34, art. 373), cu modificările și completările ulterioare, art.1¹ și 2 ale Legii nr. 1402-XIII din 16 decembrie 1997 privind sănătatea mintală (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 44-46, art. 310), cu modificările și completările ulterioare. Implementarea prevederilor proiectului va necesita elaborarea altor acte normative, în scopul asigurării bunei realizări a acțiunilor incluse în Program.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative și Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional proiectul, împreună cu nota informativă, anunțul privind consultările publice a proiectului în cauză vor fi plasate pe pagina web a Ministerului Sănătății (www.ms.gov.md) la rubrica Transparență decizională și pe platforma PARTICIP.GOV.MD. Anunțul privind inițierea elaborării Programului este plasat pe platforma PARTICIP.GOV.MD <https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-elaborarii-proiectului-hotaririi-guvernului-pentru-aprobarea-programului-national-privind-sanatatea-mintala-2022-2026-si-a-planului-de-actiuni-pentru-implementare-acestui/8207>

Proiectul de hotărâre a fost consultat cu prestatorii de servicii medicale. fiind recepționate opiniile și propunerile a 2 organizații nonguvernamentale. La definitivarea proiectului Programului s-a ținut cont de recomandările și propunerile acestora.

8. Constatările expertizei anticorupție

Informația privind rezultatele expertizei anticorupție va fi inclusă după recepționarea raportului de expertiză anticorupție.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Proiectul nu este elaborat în scopul armonizării legislației naționale cu legislația UE, exceptându-se astfel de la efectuarea expertizei de compatibilitate.

10. Constatările expertizei juridice

Informația referitoare la concluziile expertizei privind compatibilitatea proiectului de hotărâre cu alte acte normative în vigoare, precum și respectarea normelor de tehnică legislativă va fi inclusă după recepționarea expertizei juridice.

11. Constatările altor expertize

Proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2023-2027 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia, a fost expertizat de către Cancelaria de Stat pentru evaluarea corespunderii calității și conformității prevederilor Hotărârii Guvernului nr.386/2020, recomandările fiind luate în considerație în procesul de definitivare. De asemenea, la definitivarea Programului s-a ținut cont de recomandările Ministerului Finanțelor.

Ministru

Ala NEMERENCO